

sa

Sektorske_analize

svibanj 2014. _ broj 29 _ godina 3

ISSN: 1848-8986

eiz ekonomski
instituti,
zagreb

_Hrana i piće

Autorica **Ivana Rašić Bakarić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Udio industrije hrane i pića u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2010. godine iznosio je 3,7 posto (od čega 2,9 posto čini proizvodnja hrane, a 0,8 posto proizvodnja pića).

_6 Trendovi

Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2013. godini smanjena za 6,0 posto u odnosu na 2008. godinu.

_11 Vodeća trgovačka društva

Uvid u financijske pokazatelje deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane ukazuje na usporavanje aktivnosti ovog sektora tijekom 2013. godine.

_15 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačku burzu uvrštena su dvadeset i dva trgovačka društva iz djelatnosti prehrambene industrije te tri trgovačka društva iz proizvodnje pića.

_16 Zaključak i očekivanja

Proizvodnja hrane i pića zadržala je karakteristike stabilnog sektora prerađivačke industrije, otpornog na gospodarsku krizu.

— Glavni sektorski pokazatelji

— Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najznačajnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. Prehrambena industrija ima ključnu ulogu u pokretanju aktivnosti poljoprivredne proizvodnje. Najprofitabilnije djelatnosti u sektoru proizvodnje hrane i pića su proizvodnja i prerada mlijeka i sira, proizvodnja piva, prerada čaja i kave te proizvodnja bezalkoholnih pića, a jedna od važnih grana hrvatske prehrambene industrije je i konditorska industrija¹. Udio industrije hrane i pića u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2010. godine iznosio je 3,7 posto [od čega 2,9 posto čini proizvodnja hrane, a 0,8 posto proizvodnja pića]. Udio proizvodnje hrane u BDP-u prerađivačke industrije iznosio je 18,5 posto, dok je udio proizvodnje pića iznosio 4,8 posto.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u prvom tromjesečju ove godine sektor industrije hrane i pića sudjelovao s prosječno 20,2 posto. Od toga je industrija hrane činila 17,8 posto, a industrija pića 2,4 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

Za razliku od ukupne industrijske proizvodnje čija desezonirana vrijednost tijekom prva tri mjeseca 2014. godine bilježi međugodišnji rast od 1,8 posto, industrija hrane bilježi smanjenje proizvodne aktivnosti u visini od 1,6 posto. Nakon povećanja proizvodne aktivnosti industrije hrane u 2011. godini (2,1 posto), u naredne je dvije godine uslijedio njen pad. Proizvodna aktivnost ove industrijske grane u 2012. pala je za 3,0 posto, a u 2013. za 1,8 posto na međugodišnjoj razini. Na naznake oporavka ove industrije u 2013. godini pored desezoniranih podataka ukazuje i blago uzlazni trend kretanja proizvodne aktivnosti (slika 1).

“Industrija hrane u veljači 2014. godine zapošljavala je 35.115 radnika, s prosječnom bruto plaćom u visini od 6.285 kuna.

Usporedno sa smanjenjem aktivnosti tijekom 2014. godine, industriju hrane obilježava smanjenje broja zaposlenih i stagnacija plaća. U veljači 2014. godine zaposlenost je smanjena za 2,2 posto. Mjesečne bruto plaće u istom mjesecu u ovoj industriji realno su ostale na razini jednakoj onoj iz istog mjeseca prošle godine, a nominalno su smanjene za 0,7 posto.

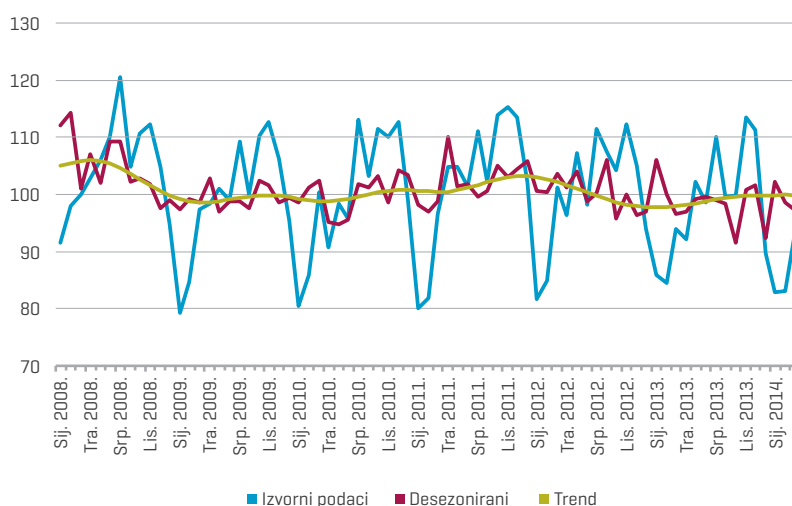
¹ Prema podacima s internetske stranice Agencije za investicije i konkurentnost, <http://www.aik-invest.hr/sektori/prehrambena-industrija/>, pristupljeno 10.5.2013.

INDUSTRIJA HRANE BILJEŽI SMANJENJE PROIZVODNE AKTIVNOSTI U VISINI OD 1,6 POSTO U PRVA TRI MJESECA 2014. U ODNOSU NA ISTO RAZDOBLJE PRETHODNE GODINE.

Industrija hrane je tako u veljači 2014. godine zapošljavala 35.115 radnika, s prosječnom bruto plaćom u visini od 6.285 kuna.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

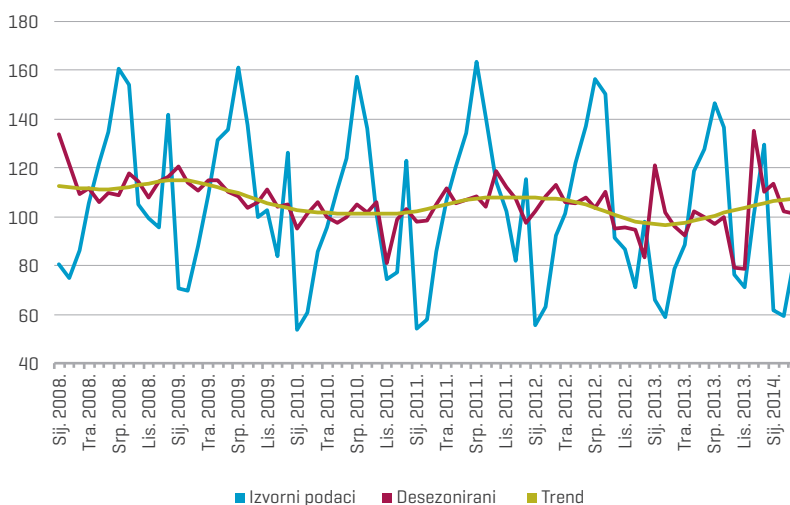
Slična kretanja zabilježena su i u industriji pića, koja u prva tri mjeseca 2014. godine bilježi smanjenje desezonirane vrijednosti industrijske proizvodnje za 0,7 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine. Za usporedbu, u prethodne je dvije godine ostvarila međugodišnji pad, i to 3,8 posto u 2013. godini te 0,9 posto u 2012. godini.

“**Industrija pića u prva tri mjeseca 2014. godine bilježi smanjenje desezonirane vrijednosti industrijske proizvodnje za 0,7 posto u odnosu na isto razdoblje 2013.**”

Industriju pića također je obilježilo smanjenje broja zaposlenih, ali popraćeno značajnim porastom realnih bruto plaća. Tako je u veljači 2014. godine ova industrija zapošljavala 4.624 radnika, odnosno čak 6,2 posto manje nego u istom mjesecu 2013. godine. Međutim, ova industrijska grana ima, poslije duhanske, farmaceutske industrije te industrije popravaka i instaliranja strojeva i opreme, najviše plaće u sektoru prerađivačke industrije. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u veljači 2014. godine u industriji pića iznosila je 11.439 kuna, što je bilo za 46,5 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 63,3 posto iznad prosjeka cjelokupne

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Proizvođačke cijene u proizvodnji prehrambenih proizvoda bilježe veći pad od pada cijena na razini cjelokupne prerađivačke industrije. Tako su u ožujku 2014. u usporedbi s ožujkom 2013. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane pale za 3,2 posto. Istovremeno su cijene na razini prerađivačke industrije zabilježile pad od 2,5 posto. S druge strane u istom razdoblju cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 2,2 posto.

Obje industrije, i prehrambena industrija i industrija pića, u prvom tromjesečju ove godine bilježe međugodišnji porast proizvodnosti rada. Pri tome proizvodnost rada industrije hrane ostvaruje rast od 1,1 posto, a proizvodnost rada industrije pića od 3,4 posto. Porast proizvodnosti rada objiju industrija posljedica je sporijeg pada proizvodne aktivnosti od pada zaposlenosti.

Industrija hrane i pića je u 2013. godini sudjelovala s 9,6 u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (8,2 posto industrija hrane i 1,4 posto industrija pića), dok je u ukupnom robnom izvozu Republike Hrvatske sudjelovala s 8,5 posto (7,3 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2013. godine sudjelovala je s 12,2 posto (11,4 posto prehrambena industrija i 0,9 posto industrija pića). Potrebno je napomenuti da dok industrija hrane ostvaruje vanjskotrgovinski deficit, industrija pića ostvaruje pozitivnu vanjskotrgovinsku razmjenu. Izvoz prehrambene industrije tijekom svih dvanaest mjeseci 2013. godine smanjen je za 7,6 posto u odnosu na isto razdoblje 2012. godine, dok je uvoz povećan za 3,2 posto. Industrija pića u 2013. godini bilježi međugodišnji pad izvoza od 11,0 posto i rast uvoza od 9,3 posto.

“Industrija pića je u veljači 2014. godine zapošljavala 4.624 radnika, s prosječnom bruto plaćom u iznosu od 11.439 kuna.

Trendovi

— Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2013. godini smanjena za 6,0 posto u odnosu na 2008. godinu. Smanjenje proizvodnje negativno se odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća, likvidnosti i profitabilnosti sektora. Ova je industrija u 2013. godini u prosjeku zapošljavala 35.838 radnika što je 2.275 (ili 6,0 posto) radnika manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Međutim, uslijed bržeg pada zaposlenosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji od pada zaposlenosti u industriji hrane, povećan je udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u 2008. na 17,7 posto u 2013. godini²).

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2013. godini u industriji hrane bile su nominalno manje za 0,9 posto u odnosu na prosjek 2008. godine (tablica 1). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i plaća na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2008. do 2013. godine, mogu se uočiti dva podrazdoblja. U prvom su razdoblju od 2008. do 2009. godine plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije (čak i neznatno iznad prosjeka). Međutim, u razdoblju od 2010. do 2013. godine one padaju na razinu ispod prosjeka prerađivačke industrije. Tako dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile 99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, one u 2013. godini padaju na 95 posto prosjeka plaća isplaćenih u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2013. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kreću se ispod državnog prosjeka. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2008. godine bile na razini 88,2 posto državnog prosjeka, da bi 2013. godine pale na razinu od 83,1 posto državnog prosjeka.

“ Ukupna je industrijska proizvodnja pića u 2013. godini bila za 11,9 posto manja u odnosu na 2008. godinu.

Ukupna je industrijska proizvodnja pića u 2013. godini bila za 11,9 posto manja u odnosu na 2008. godinu. Nakon što je na međugodišnjoj razini industrijska aktivnost proizvodnje pića u 2009. godini smanjena za 3,3 posto, a u 2010. godini za 8,8 posto, u naredne tri godine dolazi do usporavanja njenog pada. Tako je ukupna industrijska aktivnost proizvodnje pića u 2011. godini smanjena za 6,4 posto u odnosu na 2010. godinu, u 2012. godini

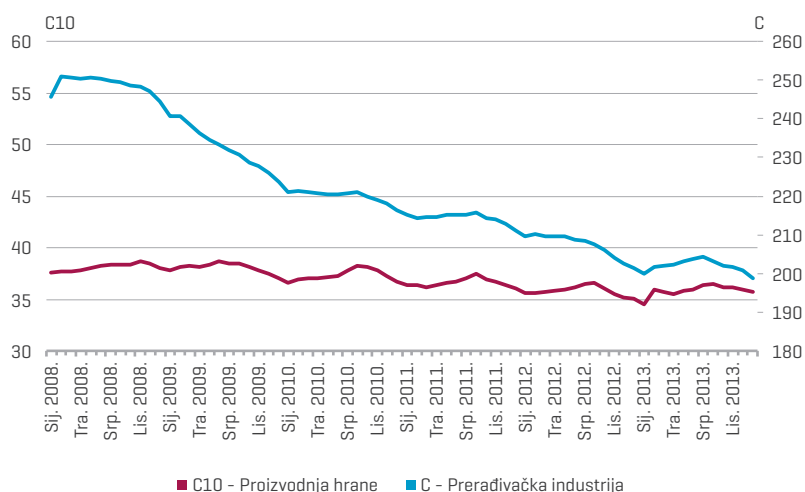
² Podatak se odnosi na godišnji prosjek.

OD 2008. DO 2013. GODINE BRUTO PLAĆE ISPLAĆENE U INDUSTRIJI HRANE KREĆU SE ISPOD DRŽAVNOG PROSJEKA.

za 4,1 posto u odnosu na 2011. godinu, da bi u 2013. godini međugodišnji pad proizvodnje pića iznosio 2,2 posto (slika 2).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, 2008. do 2013.

Izvor: DZS.

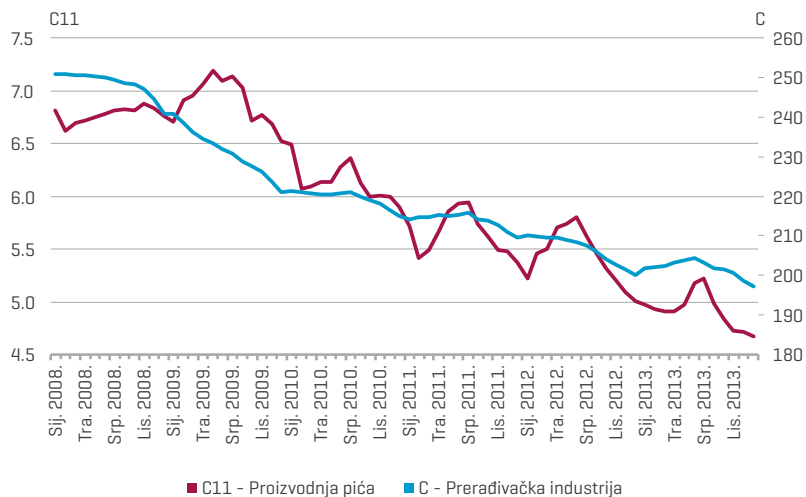

U 2013. godini u industriji pića bilo je u prosjeku zaposleno 4.919 radnika, odnosno 1.853 radnika (27,4 posto) manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Uslijed bržeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, i to s 2,7 posto u 2008. na 2,4 posto u 2013. godini.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća ove industrije, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom naredne četiri godine. Tako je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji u 2013. godini bila nominalno veća za 9,1 posto u odnosu na 2008. godinu, te za 10,4 posto veća u odnosu na 2009. godinu (tablica 1). K tome je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2013. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2013.

Izvor: DZS.

Tablica 1.
Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, 2008.-2013.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.543	7.711	7.677	7.796	7.875	7.939
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.568	6.620	6.615	6.702	6.829	6.943
Hrvatska=100	87,1	85,9	86,1	86,7	86,7	87,5
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.656	6.677	6.566	6.558	6.636	6.594
Prerađivačka industrija=100	101,3	100,9	99,3	97,8	97,2	95,0
Hrvatska=100	88,2	86,6	85,5	84,1	84,3	83,1
Proizvodnja pića (u kunama)	8.657	8.555	8.720	9.075	9.275	9.444
Prerađivačka industrija=100	131,8	129,2	131,8	135,4	135,8	136,0
Hrvatska=100	114,8	111,0	113,6	116,4	117,8	119,0

Izvor: DZS.

“Cijene proizvođača hrane u razdoblju od 2008. do 2012. godine rasle su po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,2 posto.

Analiza kretanja proizvođačkih cijena za razdoblje od 2008. do 2012. godine ukazuje na kontinuirani rast cijena u obje industrijske grane. Tako su cijene proizvođača hrane u razdoblju od 2008. do 2012. godine rasle po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,2 posto. Cijene proizvođača prehrambenih proizvoda u 2012. godini bile su za 3,1 posto veće u odnosu na 2011. U 2011. godini bile su veće za 7,6 posto, a u 2010. za 3,7 posto u odnosu na prethodnu godinu. Cijene proizvođača pića tijekom razdoblja od 2008. do 2012. godine rasle su po prosječnoj godišnjoj stopi od 1,4 posto. Cijene proizvođača pića bile su u 2012. godini veće za 4,3 posto u odnosu na 2011., a u 2011. za 1,5 posto u odnosu na prethodnu godinu. U 2010. godini zabilježen je međugodišnji pad od 2,5 posto cijena proizvođača pića.

Porast proizvodnosti rada zabilježen je u obje industrijske grane (tablica 2). Međutim, on je najvećim dijelom posljedica snažnijeg pada broja zaposlenih

INDUSTRIJA PIĆA OSTVARUJE POZITIVNU VANJSKOTRGOVINSKU RAZMJENU.

u odnosu na pad proizvodnje tijekom razdoblja od 2008. do 2012. godine. Obje je industrijske grane, i industriju hrane i industriju pića, nakon pada proizvodnosti rada u visini od 0,8 posto u 2009. godini u odnosu na baznu 2008. godinu, tijekom naredne tri godine obilježio rast proizvodnosti. Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2012. godini bila je za 8,3 posto veća u odnosu na 2008. godinu. U odnosu na baznu 2008. godinu, proizvodnost rada u industriji pića bila je u 2012. godini veća za 8,2 posto.

Tablica 2.
Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, Republika Hrvatska, 2009.-2012.

Izvor: izračun autora prema podacima DZS-a.

Indeksi proizvodnosti rada (2008=100)	2009.	2010.	2011.	2012.
Prerađivačka industrija	100,1	106,4	109,5	108,1
Proizvodnja hrane	99,2	105,2	109,3	108,3
Proizvodnja pića	97,1	102,6	108,4	108,2

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2008. do 2013. godine, može se ustvrditi da je unatoč globalnoj gospodarskoj krizi zabilježeno povećanje obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza (tablica 3). Uvoz industrije hrane u razdoblju od 2008. do 2013. godine povećan je za 28,5 posto, a izvoz za 11,8 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do pogoršanja vanjskotrgovinske bilance ove grane i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2013. godine iznosila je 45,3 posto. Za usporedbu, 2008. godine ona je iznosila 52 posto.

“Unatoč globalnoj gospodarskoj krizi povećan je obujam vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza.

U proizvodnji pića situacija je nešto drugačija. Izvoz ove industrijske grane u 2013. godini bio je za 14,9 posto veći nego u 2008., a uvoz za 15,0 posto. Za razliku od prehrambene industrije, industrija pića u gotovo svim godinama promatranog razdoblja (s izuzetkom 2009. godine) ostvaruje pozitivnu vanjskotrgovinsku razmjenu. Pokrivenost uvoza izvozom proizvodnje pića u 2013. godini iznosila je 100,7 posto što je jednako razini iz 2008. godine.

_Tablica 3.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2008. do 2013.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Indeks 2013./2008.
Proizvodnja hrane							
Izvoz (mil. kuna)	4.415,0	4.199,1	4.410,9	5.077,1	5.344,4	4.938,0	111,8
Prerađivačka industrija [%]	7,0	8,5	7,5	7,9	8,2	8,2	117,8
Uvoz (mil. kuna)	8.485,9	7.903,7	7.921,9	9.344,2	10.500,5	10.904,9	128,5
Prerađivačka industrija [%]	6,8	8,6	8,8	9,5	10,7	11,4	168,5
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	52,0	53,1	55,7	54,3	50,9	45,3	87,0
Proizvodnja pića							
Izvoz (mil. kuna)	728,1	703,7	739,4	831,5	940,2	836,6	114,9
Prerađivačka industrija [%]	1,2	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	121,0
Uvoz (mil. kuna)	722,9	709,5	649,3	770,2	760,3	831,0	115,0
Prerađivačka industrija [%]	0,6	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9	150,7
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	100,7	99,2	113,9	108,0	123,7	100,7	99,9

Izvor: izračun autora prema podacima DZS-a.

Vodeća trgovačka društva

“Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji hrane u 2013. godini smanjeni su za 4,3 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Uvid u financijske pokazatelje deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane ukazuje na usporavanje aktivnosti ovog sektora tijekom 2013. godine (tablica 4). Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2013. godini bili manji za 4,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. Smanjenje prihoda uz istovremeno smanjenje zaposlenosti rezultiralo je gotovo nepromijenjenom proizvodnošću rada u visini od 1,2 milijuna kuna po zaposlenom. U obje promatrane godine, i u 2012. i u 2013., deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije kumulativno ostvaruje dobit. Pritom je dobit u 2013. godini smanjena za 34,8 posto u odnosu na 2012. godinu. Zanimljivo je primijetiti da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u 100-postotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Također, unutar deset vodećih proizvođača hrane, tri društva (Ledo, PIK Vrbovec - Mesna industrija d.d. i Zvijezda d.d.) članovi su Agrokor grupe, Kraš d.d. je dio Kraš grupe, a Franck d.d. dio je Franck grupe.

Tablica 4.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih 10 trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane, 2012. i 2013. godina

Napomena: obuhvat vodećih trgovačkih društava: Vindija d.d., Podravka d.d., PIK Vrbovec - Mesna industrija d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Zvijezda d.d., Kraš d.d., Franck d.d., Viro-Tvornica Šećera d.d.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2012.	2013.	2013./2012.
Ukupni prihod (u mil. kuna)	14.712,0	14.084,1	95,7
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	637,7	415,8	65,2
Broj zaposlenih	12.154	11.579	95,3
Bruto marža (u %)	4,3	3,0	68,1
Profitabilnost imovine (u %)	3,6	2,5	69,0
Proizvodnost rada (prihod u mil. kn po zaposlenom)	1,2	1,2	100,5
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,0	0,9	99,0
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,7	0,6	87,2
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,4	91,6

Financijski podaci pokazuju da vodeća trgovačka društva u prehrambenoj industriji imaju određenih problema s održavanjem likvidnosti. U 2013. koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost financiranja kratkoročnih obveza, za 10 vodećih proizvođača hrane iznosio je 0,6. Općenito se smatra

DESET NAJVEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA PREHRAMBENE INDUSTRIJE KUMULATIVNO OSTVARUJE DOBIT.

da trgovačko društvo ima problema s tekućom likvidnošću, ako je taj pokazatelj manji od 1,5. Koeffcijent zaduženosti je u 2013. godini iznosio 0,4, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja poboljšanje vrijednosti ovog pokazatelja, odnosno smanjenje zaduženosti. Naime, smatra se da je trgovačko društvo relativno zaduženo kada koeffcijent zaduženosti poprimi vrijednost veću od 0,5 odnosno kada vrijednost ukupnih obveza premaši 50 posto vrijednosti ukupne imovine. Do smanjenja koeffcijenta zaduženosti došlo je zbog relativno većeg smanjenja ukupnih obveza vodećih trgovačkih društava ove industrije [za 11,5 posto] u odnosu na smanjenje njihove ukupne imovine [za 3,3 posto].

Tablica 5.
Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2013.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeffcijent zaduženosti	Koeffcijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Vindija d.d.	2.773,3	0,7	2,1	0,6
Podravka d.d.	2.050,3	0,5	1,2	1,9
PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d.	1.983,4	0,6	0,8	3,3
Dukat d.d.	1.684,6	0,3	1,1	0,3
Ledo d.d.	1.176,2	0,1	0,7	12,9
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.107,6	0,3	6,1	4,9
Zvijezda d.d.	984,2	0,2	2,7	3,7
Kraš d.d.	880,7	0,4	3,6	1,1
Franck d.d.	798,2	0,4	7,3	2,5
Viro Tvornica šećera d.d.	645,9	0,5	2,1	2,9

Financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića ukazuju na povećanje aktivnosti ovog sektora tijekom 2013. godine [tablica 6]. Naime, ukupni su prihodi deset vodećih proizvođača pića u 2013. porasli za 6,0 posto u odnosu na prethodnu godinu, dok bruto dobit bilježi međugodišnji porast od 40,1 posto. Međugodišnje povećanje prihoda uz istovremeno smanjenje zaposlenosti [broj zaposlenih smanjen

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH PROIZVOĐAČA PIĆA U 2013. PORASLI SU ZA 6,0 POSTO U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU.

je za 2,8 posto] rezultiralo je povećanjem proizvodnosti rada za 9,0 posto. Prema dostupnim podacima iz Poslovne Hrvatske povećanje prihoda u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu ostvarili su samo PIK Vrbovec d.d. [6,2 posto] i Podravka d.d. [5,0 posto]. S druge strane, unutar analizirane skupine poduzeća najveće smanjenje prihoda ostvarili su Viro tvornica šećera³ [41,5 posto] i Zvijezda d.d. [11,0 posto].

Tablica 6.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih 10 trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2012. i 2013. godina

Napomena: obuhvat vodećih trgovačkih društava: Jamnica d.d., Zagrebačka pivovara d.o.o., Coca Cola HBC Hrvatska d.o.o., Karlovačka pivovara d.o.o., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Heineken Adria d.o.o., Slavonija Slad d.o.o., Maraska d.d. i Agrolaguna d.d.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2012.	2013.	2013./2012.
Ukupni prihod (u mil. kuna)	5.149,6	5.456,9	106,0
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	737,6	1.033,3	140,1
Broj zaposlenih	3.778	3.673	97,2
Bruto marža (u %)	14,3	18,9	132,2
Profitabilnost imovine (u %)	9,7	13,5	138,8
Proizvodnost rada (prihod u mil. kn po zaposlenom)	1.363,0	1.485,7	109,0
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,8	0,8	100,7
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,5	1,3	112,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,4	101,6

U usporedbi s vodećim proizvođačima hrane, vodeća trgovačka društva iz proizvodnje pića obilježava veća likvidnost tijekom 2013. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za 10 vodećih proizvođača pića iznosio je 1,3 u 2013., a 1,5 u 2012. godini. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 implicira mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. S obzirom na vrijednost ovog pokazatelja, najveću likvidnost u 2013. godini bilježi Heineken Adria d.o.o., zatim slijede Jamnica, Slavonija Slad d.o.o.⁴ i Coca Cola HBC Hrvatska d.o.o. Probleme s likvidnošću u 2013. godini imali su Badel 1862 d.d., Zagrebačka pivovara d.o.o. i Maraska d.d. Spomenuta

³ Za usporedbu, Viro tvornica šećera d.d. u 2012. godini ostvarila je međugodišnje povećanje prihoda od 25,9 posto.

⁴ Međutim, Slavonija Slad d.o.o. u 2013. godini ima koeficijent zaduženosti 0,8 što upućuje na relativno visoku ukupnu zaduženost društva.

tri proizvođača u 2013. imala su i probleme povezane s prevelikom zaduženošću, na što ukazuje koeficijent zaduženosti veći od 0,5.

Tablica 7.
Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji pića – odabrani financijski pokazatelji, 2013.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	Ukupni prihodi	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Jamnica d.d.	1.641,9	0,3	2,9	25,1
Zagrebačka pivovara d.o.o.	944,2	0,6	0,8	28,5
Coca Cola HBC Hrvatska d.o.o.	880,4	0,3	1,5	7,9
Karlovačka pivovara d.o.o.	705,8	0,4	1,2	19,4
Badel 1862 d.d.	311,2	1,0	0,5	-30,6
Carlsberg Croatia d.o.o.	292,7	0,4	0,9	-11,4
Heineken Adria d.o.o.	276,5	0,0	26.349,1	99,3
Slavonija Slad d.o.o.	157,9	0,8	2,2	-3,7
Maraska d.d.	140,1	0,8	0,8	-1,0
Agrolaguna d.d.	106,3	0,4	1,0	5,3

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića nalazi se u tablici 7. Među analiziranim poduzećima najveće povećanje ukupnih prihoda u 2013. u odnosu na 2012. godinu ostvarili su Heinken Adria d.o.o. (85,2 posto), Agrolaguna d.d. (10,6 posto) i Maraska d.d. (5,3 posto). Najveće smanjenje ukupnih prihoda u 2013. godini u odnosu na prethodnu godinu imali su Slavonija Slad d.o.o. (18,2 posto) i Badel 1862 d.d. (14,3 posto). Četiri od ukupno deset vodećih trgovačkih društava proizvođača pića 2013. godinu zaključilo je s gubitkom. To su Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Slavonija Slad d.o.o. i Maraska d.d. Promotri li se vlasnička struktura deset vodećih proizvođača pića, vidljivo je da prevladavaju poduzeća u većinskom stranom privatnom vlasništvu. Karlovačka pivovara d.o.o. i Agrolaguna d.d. u potpunom su domaćem privatnom vlasništvu, a Badel 1862 d.d. se nalazi u većinskom državnom vlasništvu⁵. U domaćem vlasništvu je i Jamnica d.d.⁶, dok je preostalih šest proizvođača u potpunom stranom privatnom vlasništvu.

“Vodeća trgovačka društva u prehrambenoj industriji imaju određenih problema s održavanjem likvidnosti.

⁵ 67,68 posto dionica u vlasništvu Republike Hrvatske (CERP), 10,2 posto skrbnički račun Hrvatske poštanske banke d.d., 1,04 posto skrbnički račun SOCIETE GENERALE-SPLITSKA BANKA D.D. /KD VICTORIA FOND, 21,1 posto u vlasništvu malih dioničara – fizičkih osoba.

⁶ 84,4 posto dionica u vlasništvu Agrokora, 5,56 posto u vlasništvu Republike Hrvatske (CERP), 2,97 posto skrbnički račun Zagrebačke banke, 0,67 posto skrbnički račun Privredne banke Zagreb d.d., 0,60 posto skrbnički račun Erste & Steiermärkische Banka d.d, ostatak udjela mali dioničari – fizičke osobe.

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se četiri proizvođača hrane.

Na Zagrebačku burzu uvrštena su dvadeset i dva trgovačka društva iz djelatnosti prehrambene industrije te tri trgovačka društva iz proizvodnje pića [Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. te Maraska d.d.]. Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku burzu uvršteni su Ledo d.d., Podravka d.d., Kraš d.d., Franck d.d., Viro tvornica šećera d.d., Dukat d.d. i Zvijezda d.d.

U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX nalaze se četiri proizvođača hrane i to Ledo d.d. [s težinom u indeksu od 10,19 posto], Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 9,71 posto], Kraš d.d. [s težinom od 2,63 posto] te Viro Tvornica šećera d.d. [s težinom u CROBEX indeksu od 1,64 posto]. Kako bi se olakšalo praćenje tržišnih trendova i donošenje investicijskih odluka od 22. veljače 2013. godine na Zagrebačku burzu uvedeni su i sektorski indeksi, koji su inače uobičajeni na velikim svjetskim burzama. Jedan od sektorskih indeksa je i CROBEXnutris kojim se prate prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Radi se o cjenovnom indeksu, uvjet za uvrštenje u indeks najmanje je 70 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]. Bazni datum je 21. veljače 2013. godine, a bazna vrijednost 1000. U sastav ovog indeksa ulaze dionice Atlantic Grupe d.d., Belja d.d., Kraša d.d., Zvijezde d.d., Leda d.d., Podravke d.d., Viro tvornice šećera d.d. i Vupika d.d. Indeks CROBEXnutris u 2013. godini ostvario je porast od 1,25 posto u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u usporedbi s istim razdobljem prošle godine indeks CROBEXnutris u prvom je tromjesečju 2014. godine pao za 17,2 posto.

“U usporedbi s istim razdobljem prošle godine indeks CROBEXnutris u prvom je tromjesečju 2014. godine pao za 17,2 posto.

Na značaj sektora proizvodnje hrane ukazuju i podaci o tržišnoj kapitalizaciji i prometu dionicama društava iz te djelatnosti. Prema izvještaju o pregledu trgovine na Zagrebačkoj burzi u 2013. godini sektor proizvodnje hrane čini značajan udio u ukupnoj tržišnoj kapitalizaciji i ukupnom prometu ostvarenom na Zagrebačkoj burzi (8 posto tržišne kapitalizacije i 11 posto ukupnog prometa Zagrebačke burze u 2013. godini)⁷.

⁷ Zagrebačka burza, 2014, Pregled trgovine u 2013. godini, <http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE-2013.pdf>

Zaključak i očekivanja

“Povezivanje poljoprivrednog i prehrambenog sektora otvara mogućnost korištenja 800 milijuna eura bespovratnih sredstava iz fondova EU-a na godišnjoj razini.

Industrija hrane i pića predstavlja najveću granu prerađivačke industrije EU-a. Ova industrija ostvaruje 14,9 posto ukupnog prihoda prerađivačke industrije EU-a i zapošljava 4,5 milijuna zaposlenih, uglavnom u ruralnim područjima (15 posto zaposlenih u prerađivačkoj industriji EU-a)⁸. Proizvodnja hrane i pića zadržala je karakteristike stabilnog sektora prerađivačke industrije, otpornog na gospodarsku krizu. Ova industrija prerađuje 70 posto poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na području EU-a. Najveći su proizvođači hrane i pića u EU-u: Njemačka, Francuska, Italija, Velika Britanija i Španjolska.

26 nacionalnih udruženja, 25 sektorskih udruženja i 17 najvećih poduzeća, proizvođača hrane i pića, udruženo je u udruženje europskih proizvođača hrane i pića FoodDrinkEurope. Europska udruga proizvođača hrane i pića surađuje s europskim i međunarodnim institucijama u cilju promoviranja razvoja zakonodavnog i gospodarskog okruženja koje bi bilo poticajno za povećanje konkurentnosti ovih industrija, povećanje kvalitete i sigurnosti proizvoda, zaštite potrošača, a uz uvažavanje općeprihvaćenih načela zaštite okoliša. Članstvo u Europskoj udruzi proizvođača hrane i pića FoodDrinkEurope ima Hrvatska udruga poslodavaca – Udruga prehrambene industrije i poljoprivrede te Agrokor grupa, kao predstavnik vodećih proizvođača hrane i pića.

Prema dokumentu “Industrijska strategija Hrvatske od 2014. do 2020. godine” prehrambena industrija svrstana je u skupinu industrija - čuvara hrvatskog gospodarstva, odnosno u skupinu industrija koje su dosegle svoje granice rasta i nemaju potencijala za daljnji rast. Svrstavanje prehrambene industrije u skupinu čuvara neprihvatljivo je i za Ministarstvo poljoprivrede i za Vijeće za praćenje stanja u poljoprivredno-prerađivačkom sektoru prehrambene industrije. Ministarstvo poljoprivrede smatra da je prehrambena industrija od strateškog interesa zemlje te priliku za razvoj industrije hrane i pića vidi u sinergiji s poljoprivrednom industrijom kao

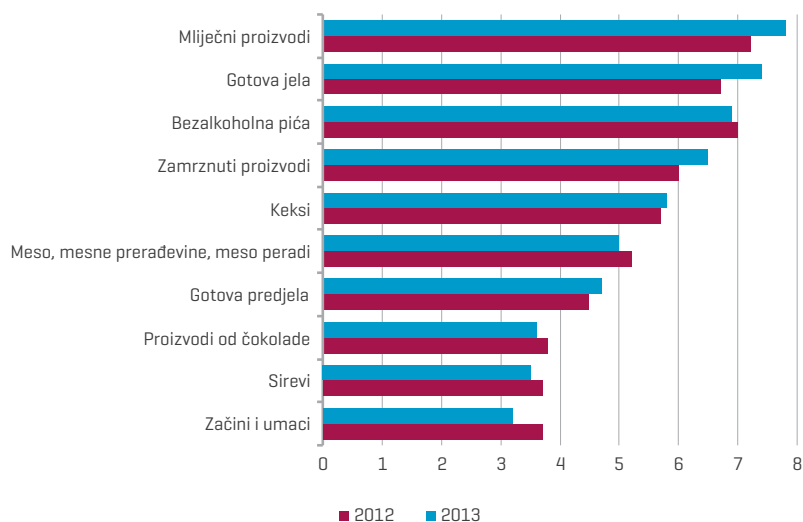
⁸ FoodDrinkEurope, 2013, Data & Trends of the European Food and Drink Industry 2013-2014, http://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/publications_documents/Data__Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-2014.pdf

DODATNI POTENCIJAL ZA RAZVOJ PREHRAMBENE INDUSTRIJE IZVIRE IZ TURISTIČKE POTROŠNJE I OTVARANJA NOVIH IZVOZNIH TRŽIŠTA.

sirovinskom bazom, odnosno u segmentu udruživanja i suradnje te u poticanju inovacija⁹. Naime, inovacije su i na europskoj razini prepoznate kao ključni čimbenik povećanja konkurentnosti europske industrije hrane i pića¹⁰. Lideri u inovacijama u ovoj industriji su mliječni proizvodi, iza kojih slijede gotova jela te bezalkoholna pića [slika 5].

Slika 5.
Deset vodećih sektora proizvodnje hrane u inovativnosti u Europi, 2012.-2013. (postotak ukupnih inovacija prehrambenih proizvoda)

Izvor: XTC World Innovation Panorama 2013, www.worldinnovation.com, pristupljeno 5.5.2013.

Povezivanje poljoprivrednog i prehrambenog sektora otvara mogućnost korištenja 800 milijuna eura bespovratnih sredstava iz fondova EU-a na godišnjoj razini. Naime, potrošnja prehrambenih proizvoda po glavi stanovnika u Hrvatskoj je još uvijek značajno manja od potrošnje u EU-u, što ukazuje na visok potencijal rasta ove industrijske grane [tablica 8]. Dodatni potencijal izvire iz turističke potrošnje i otvaranja novih izvoznih tržišta s obzirom na to da globalno tržište hrane ostvaruje visoke stope rasta kako u potrošnji, tako i u rastu cijena. Hrvatsku prehrambenu industriju obilježava snažna tradicija, prepoznatljivost na regionalnom tržištu,

⁹ Naime na konferenciji "Prehrambena industrija – prilike za rast" održanoj u ožujku ove godine u organizaciji Poslovnog tjednika Lider, pomoćnica ministra poljoprivrede Zvezdana Blažić je izrazila stav kako Ministarstvo poljoprivrede svrstavanje smatra neprihvatljivim.

¹⁰ FoodDrinkEurope, 2013, Promoting an EU industrial policy for food and drink. <http://www.fooddrinkeurope.eu/news/press-release/promoting-an-eu-industrial-policy-for-food-and-drink/>

kvaliteta proizvoda, necikličko ponašanje u recesiji te dobra sirovinaska osnova. S druge strane, slabosti su ove industrije ovisnost o primarnim proizvodima, niska produktivnost, mala ulaganja u istraživanje i razvoj te nove proizvode i niske profitne marže kod nekih kategorija proizvoda¹¹.

Tablica 8.
Potrošnja odabranih prehrambenih proizvoda (kg po stanovniku), Hrvatska i Europska unija – 2011.

Izvor: Konferencija "Prehrambena industrija – prilike za rast", 2014.

	Potrošnja (kg po stanovniku)	
	Hrvatska	EU
Svinjetina	16,5	32,4
Govedina i teletina	10,0	11,1
Mliječni proizvodi	91,7	94,3
Sir	7,3	16,6
Riba	6,8	22,1

Literatura:

Agencija za investicije i konkurentnost, <http://www.aik-invest.hr/sektori/prehrambena-industrija/> [pristupljeno 10. svibnja 2013.].

FoodDrinkEurope, 2013, „Data & Trends of the European Food and Drink Industry 2013-2014“, www.fooddrinkeurope.com [pristupljeno 30. travnja 2014.].

FoodDrinkEurope, 2013, Promoting an EU industrial policy for food and drink. <http://www.fooddrinkeurope.eu/news/press-release/promoting-an-eu-industrial-policy-for-food-and-drink/> [pristupljeno 28. travnja 2014.].

Konferencija "Prehrambena industrija – prilike za rast", 7. ožujka 2014., Zagreb, prezentacijski materijali na <http://liderpress.hr/konferencije/Konferencija-o-prehrambenoj-industriji/> [pristupljeno 10. svibnja 2014.].

XTC World Innovation Panorama 2013, www.worldinnovation.com [pristupljeno 5. svibnja 2014.].

Zagrebačka burza, 2014, „Pregled trgovine u 2013. godini“, <http://zse.hr/UserDocImages/reports/ZSE-2013.pdf> [pristupljeno 6. svibnja 2014.].

¹¹ Konferencija "Prehrambena industrija – prilike za rast", 7. ožujka 2014. Prezentacija "Investicijama do supstitucije uvoza" http://liderpress.hr/static/media/attached_files/attachedfileitem/Zdravko_Maric_Agrokor_Investigijama_do_supstitucije_uvoza/B2_Maric.pdf

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Marijana Pasarić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Telekomunikacije izlazi u lipnju 2014.

eiz ekonomski
institut,
zagreb

75
GODINA
1939 - 2014